

Izhaja vsak torek, četrtek in sobota. — Cena: Za celo leto 80 K, za pol leta 40 kron, za četrt leta 20 K, za 1 mesec 7 kron. Posamezna številka stane 1 krono. Na pismene naročbe brez pošiljatve denarja se ne moremo ozirati. Naročniki naj pošiljajo naročnino po poštni nakaznici. Reklamacije glede lista so poštne proste. Ne-frankirani dopisi se ne sprejemajo. Na dopise brez podpisa se ne ozira.

NOVA DOBA

Uredništvo in upravnništvo se nahaja v Zvezni tiskarni v Celju, Strossmayerjeva ulica št. 3. Oglašuje se računajo po porabljenem prostoru in sicer: za navadna oglasa po 80 v od 1 mm, za poslaste, naznanila občnih zborov, naznanila o smrti, zahvale itd. K 1-23 od 1 mm, za reklamne novice med tekstom 5 K od vrste, Mali oglasi (največ 4 vrste) 10 K. Pri večkratnih objavah popust. Rokopisi se ne vračajo. Telefon št. 65.

IZDAJA IN TISKA ZVEZNA TISKARNA V CELJU. ☐☐☐ ODGOVORNI UREDNIK VEKOSLAV SPINDLER.

Kje leže vzroki krvoprelitja v Ljubljani?

Interpelacija posl. Adolfa Ribnikar-ja in tov. na min. notranjih zadev g. M. Trifkovića v zadevi krvoprelitja v Ljubljani, dne 24. aprila 1920.

Vzroki nezadovoljstva naroda v Sloveniji. Klerikalni režim podpira elemente, ki sejejo nezaupanje.

Ob priliki splošne stavke je prišlo dne 24. tm. v Ljubljani do pouličnih izgrediv, pri katerih je bila varnostna straža primorana po predpisih rabiti orožje. Izstrelki, ki so jih oddali orožniki, so zahtevali po poročilih 13 mrtvih žrtev in okoli 24 težko ranjenih ter okoli 40 lahko ranjenih. Med žrtvami je cela vrsta popolnoma nedolžnih ljudi, med njimi tudi mala deklica.

Ne da bi se hotel spuščati v podrobno raziskavo, kako je prišlo v Ljubljani in v Sloveniji sploh do onega velikega nezadovoljstva v narodu, ki se pojavlja sedaj v raznih žalostnih dogodkih, moram vendarle označiti glavne vzroke splošnega nerazpoloženja.

Slovenija je izročena brezobzirnemu strankarskemu režimu klerikalne stranke, proti kateri se buni celo oni priprosti seljaški svet, ki je nekdanj bil njena najzvestejša opora. Po pokrajini je došlo opetovano do kmetskih izgrediv proti politikujočim duhovnikom in predstaviteljem klerikalne politike. V Vel. Gabru n. pr. so kmetje pretepli posl. Brodarja in druge voditelje dr. Koroščeve stranke.

Razumništvo v našem delu naroda se nahaja v popolni desorientaciji. Napram državni politiki, ki je pri nas izročila vso oblast tistim elementom, ki so neograničeno gospodarili nad slovenskim delom našega naroda v nekdanji Avstriji, ter bili najjačja opora Habsburgovcev in dunajske protislovenske politike. Današnja klerikalna stranka je na eni strani predstavnica države, na drugi strani pa baš ta stranka podpira elemente, ki zlorabljajo vse potežkoče našega mladega državnega življenja, da sejejo med ljudstvo nezadovoljstvo in nerazpoloženje zlasti proti srbskemu delu našega naroda in proti Beogradu. Naj navedem v podkrepitev te trditve samo dva značilna slučaja.

Občinski tajnik v Cerkljah pri Krškem, Marinček, je hujskal narod po svojem okolišču proti Srbom in proti

državnim oblastim ter pozival na upor proti orožnikom in državnim organom. Iz hudo je je podpihoval narod, naj si ne da cepiti koz, kar je provzročilo težko epidemijo. Ko je demokratska vlada odredila aretacijo Marinčka, se je dvignilo vse v klerikalni stranki za tega državi opasnega agitatorja. Takoj po nastopu klerikalne stranke je bil Marinček izpuščen iz zapor, da lahko nemoteno nadaljuje svoje rovarjenje. S svojim hujskanjem si je menda Marinček pridobil celo kvalifikacijo, da ga klerikalna stranka postavi za kandidata v državni zbor.

Dne 13. marca 1920 se je vršila seja izvrševalnega odbora klerikalne stranke za mariborsko okrožje. Na tem zboru je bila sklenjena resolucija, ki zahteva za deželno vladu v Ljubljani popolno neodvisnost od Beograda in mednarodno pravni značaj.

Drugi važni moment za presojo položaja v Sloveniji so upravne pogreške, ki gredo predvsem na breme centralne vlade.

Tu je osebno prizadet gospodarski svet, ki vsled neprestano dohajajočih, le na pol izdelanih in skoraj nikdar pravočasno ne razglašanih naredb ne pride do zavesti pravne sigurnosti. Silno škodujejo tudi razni protizakoniti čini samovoljstva, izvršeni od posameznih ministrov, ki očitno niso poučeni o pravnem stanju v naši zemlji. Tako je n. pr. pred mesecem dni nastalo silno razburjenje med celokupnim uradništvom, ko je finančni minister tri stare in zaslužne višje carinske uradnike brez zakonito predpisane preiskave in brez disciplinarnega postopanja kratkoma telegrafično za kazen penzijo niral in to radi — kolikor vem — malenkostnih pregreškov ter s tem porušil službeno osnovo za pragmatiko kot odnošaje med uradnikom in državo.

Pomanjkljivost prehrane in preskrbe — naraščanje draginje.

Globoko v razpoloženje mas posega vprašanje prehrane in preskrbe ter z njim zavezane draginje. V Sloveniji je položaj zadnja dva meseca

vsak dan slabši, draginja neprestano raste, nabava hrane postaja čim dalje težavnejša, nakup oblek in obutve pa je vsled neznosnih cen za veliko večino prebivalstva naravnost nemogoč. Draginja je v najtesnejši vezi s politiko g. finančnega ministra, ki ni ubila le vrednosti krome, temveč tudi ono dinarja. Centralna vlada se očitno ne briga za te razmere, deželna vlada pa skuša mesto z energičnimi protisredstvi pomagati z anketami, katerih uspeh je ponovno dviganje cen. Boj proti nelegalni trgovini in verižnikom je skoraj ponehal in nad vse značilno je, da so klerikalni vladni krogi vzeli pod zaščito verižniške lopove, ki so bili že obsojeni kot škodljivci ljudstva in države.

V takem položaju ni čudno, ako so mogli komunistični voditelji doseči na Slovenskem več uspehov, nego v drugih pokrajinah.

Klerikalizem podpihuje boljševisko agitacijo.

Povdarjati treba, da so bili pri-ganjači boljševisma v Sloveniji še do včeraj slov. klerikalci, torej vladna stranka sama. Klerikalni dnevnik »Večerni list« je igral v boju proti demokratom in socialistom dan na dan vlogo provokatorja in boljševiskega agitatorja tako, da je v trenutku, ko so komunisti proglasili bojkot socijalističnemu glasilu »Napreje« in dokler sami niso imeli svojega glasila, komunistično vodstvo oficijelno skrbelo, da se je širil mesto »Napreje« med delavstvom klerikalni »Večerni list« kot najuspešnejše agitacijsko sredstvo za nabiranje novih komunističnih pristavev.

Zloraba železničarske stavke v politične svrhe. Pasivnost beogradske in ljubljanske vlade.

Ko je v državi izbruhnila stavka železničarjev, je po mojem naziranju ogromna večina železničarjev smatralo to gibanje kot čisto mezdno prizadevanje. Dokaz temu je tudi dejstvo, da niso v početku nastopile proti stavki narodne strogo protikomunistične železničarske organizacije. Izven dvoma je

seveda, da so komunistični voditelji napačno vse sile, da zlorabijo mezdno gibanje v politične svrhe in se poslužijo stavke za prvo merjenje boljševiskih sil z državo. Mesto da bi bila vlada od vsega početka izbila komunističnim voditeljem orožje meznega boja iz rok ter na eni strani koncilijantno ustrezajoč gotovim opravičenim zahtevam železničarjev, na drugi strani pa brezobzirno in dosledno upotrebljujoč vso težino državne avtoritete proti politični zlorabi stavke, razčistila položaj, ter vsej javnosti omogočila zavzeti jasno in odločno stališče, je konfundirala mezdno in politično vprašanje ter pustila, da so komunistični agitatorji zavedli železničarske in druge delavske mase v zmoto. Tako se je največ po krivdi vlade razvila železničarska stavka v splošno socijalno krizo.

Vsi ti nedostatki in pogreški, ki jih je zakrivila državna vlada, se v podvojeni meri kažejo v Sloveniji, kjer je deželna vlada, dokler je bil čas za odločne profilaktične mere, kolebala med brezglavostjo, lahkomišelnostjo brezbriznostjo in neumevanjem položaja, ko so jo dogodki prehiteli, pa med nervozno prenapetostjo in impotenco ter inkonsekvenco v dejanjih.

Vlada je bila po časopisju, po shodih in izjavah komunističnih voditeljev in agitatorjev in tudi po ostali javnosti opetovano opozorjena na rovanje boljševiskih agitatorjev. Njej je bilo znano, da razpolagajo voditelji komunistov z ogromnimi svotami denarja in da razsipavajo njihovi eksponenti in agitatorji po javnih lokalih denar, ki ga niso mogli z delom zaslužiti, niti ga dobiti kot darilo v naši državi sami. Vlada je morala znati za prekucniške namere boljševiskih voditeljev, ne da bi imela na razpolago še poseben konfidentski aparat. Izgleda pa, da je vlada sicer znala za resničen položaj, da pa ni bila niti sposobna, niti voljna ukreniti vse potrebno, da bi se zagotovila javna varnost ter vzdržal mir in red.

Dogodki v Trbovljah in Ljubljani. Klasični vzgled za pasivnost vlade so Trbovlje. Prebivalstvo, železniška

OTON ŽUPANČIČ:

Slovenski jezik in gledališče.

(Priobčuje Milan Skrbinek.)
(Konec.)

A kaj vse to proti jasnemu glasu velike večine našega naroda, ki se je v praksi odločil za izreko na u! Narod nam je ustvaril jezik, njegova usta ga pretvarjajo in prenavljajo — in če kje, to je v tem vox populi vox dei. Govor na v spada v bistvo našega jezika, in sicer književnega jezika — torej spada po vsej pravici tudi na oder.

Elevci trde, da je z v uvedena v naše gledališče, torej v zavod, kjer se mora gojiti pravilen jezik, rovtarščina, in sirovo kmetavzarstvo. Izreklo se je mnenje, in večinoma so si elevci edini v tem, da spada v ljudsko igro, l pa v salonsko in klasično dramo. Sedaj pa vprašam: kje pod božjim solncem je pri nas tisti salon, kjer se elka. Jaz ga ne poznam. Kje so tisti vzvišeni ljudje, ki elkajo. Govoril sem z najizobraženejšimi ljudmi med nami, občevali lahko rečem, vsaj mimogrede z vsemi osebam, ki veljajo kaj v naši javnosti in v naši kulturi in smelo trdim, da bi prešel skoraj na prste ene roke vse tiste, ki v svojem privatnem življenju res elkajo.

In pripomniti moram, da se zdi pri nas, čeprav nam je uho že deloma pokvarjeno (šola, slavnostni govorniki, cerkev, oder!) ta izgovarjavo vedno še kolikortoliko smešna in afektirana. Ni pa smešen tisti, ki govori na v, pa

izgovarja vse druge vokale in konsonante natančno, kakor jih zahteva pismo in slovnica. Ali ni to nemara dovolj, razločen migljaj, da tukaj nekaj ni v redu? Če je samo ena črka afektirana v vsem slovenskem jeziku. In čemu naj bo to, kar je v navadnem življenju smešno, na odr naenkrat normalno? Od veličastnega do smešnega je samo en korak — ali je pri nas narobe resnica? Kar je smešno, postane v klasični drami hipoma veličastno, v salonski elegantno? In to samo par ljudem na ljubo, ki — rari nautes — elkajo po velikem slovenskem vekar-skem morju? Pomislite, kako otežkočite slovenskemu igralcu, ki ima čut za naš jezik (seveda so tudi igralci, ki ga nimajo), kako mu otežkočite s tem nenaravnim glasom prirodno govorico in neprisiljeno igro! Kako omejujete celo pisatelja, ki misli na oder, ali že samo na govor, pisatelja torej, ki piše za uho, ne za oko, v izboru besed. Vsak kolikaj karakterističen izraz, ki ga v zvišen literarni jezik ne pozna, mu je z izgovarjavo na l zabranjen. Namesto žive literature, ki jemlje svoje tipe, koder jih zaseže, ki karakterizira res z barvastimi besedami, ki jim je dala splošna raba ali trenutna situacija svoj kov, dobimo na ta način mrtvo, papirnato literaturo, ki se bo vedno bolj oddaljevala od naše resničnosti. In ali ne bo tudi naša misel pokvečena, ako je prisiljena naša beseda?

Oporeka se mi, da je tudi drugod vzvišeni jezik različen od navadnega pouličnega in familijarnega govora. Go-

tovo. Tudi pri nas je bilo tako, bo tako, in ostalo bi vkljub v tako, saj v ne spada v dialekt, nego v bistvo in v duh našega jezika. Seveda je v življenju vsaka teatralnost smešna — ni pa smešen čist, pravilen gladek jezik — ne pri nas, ne drugod. Vzvišen jezik v življenju — tudi smešen. A zakaj? Zato, ker je za vzvišene besede treba vzvišenih misli — in vzvišene besede so smešne tudi na papirju, če ni za njimi res vzvišene ideje, in vsak pisarček ni Shakespeare. Tisti, ki meša v ajdov kruh svoje govorične rožine iz Cankarjevih knjig, je seveda smešen, kdor se pa razvname v veliki ideji in mu vstvarja ta ideja sproti adekvaten izraz — je velik mislec in hkrati velik govornik in nas potegne siloma za seboj. Cankar je stilist, ki v celi knjigi ne pade iz svojega tona — ubogi mojster-skaza, ki navzame par njegovih fraz, bje z vsemi svojimi lastnimi besedami vzvišenim v obraz — pa naj bodo govorične ali pisane. Naraven in gladek jezik pa ni nikdar smešen. To je tisti faktum — eden jezik je, po duhu eden, in če bi tudi bilo pri Nemcih drugače — ali ne bi tukaj krenili svojo pot in si ustvarili brez ozira na tuje samo z v književni, vzvišen jezik, ki je v svoji fonetiki tudi salonski konverzacijski jezik, ki ga govori lahko vsak, kadar hoče in kjer hoče. Rovtarščina, neblagolasje? Verujte mi, da tiči jeziku lepota v karakterističnosti. Blagolasje ustvarja duh, izobrazbo, obzorje — iz bedastih ust bodo zveneli vsi eli bedasto in prazno, izobraženim

ustom pa bo tvorila besede ideja, in zvočne in gibke se bodo prožile raz jezik.

Da, gospoda, to vprašanje ni samo vprašanje blagolasje ali neblagolasje, torej ne samo estetsko vprašanje, nego je socijalno, moralno vprašanje, vprašanje naše samozvesti in samostojnosti, našega značaja in naše odkritosti. Ali spoštujemo sebe in svoje bistvo, ali se, prava jara gospoda, sramujemo svojega izvora, ga hočemo zatajiti z neko laži-eleganco? Ali hočemo imeti živ ali papirnat jezik, moderno fonetiko in ortoepijo brez ozira na izumrl historizem in se držati prave, častitljive tradicije, ki nam jo je zatlra za par let prenapeta zmota? Ali hočemo poslušati tisti vox populi, ki govori jasno in odločno, ne kadar ga teoretično vprašaš o blagoljasju jezika, marveč v nezavedni praksi, ki se na vse kriplje upira izgovarjavi na l — ali nam je lepo geslo iz naroda za narod samo puhla fraza? Ali cenimo sami sebe in svoj narod, ali se hočemo pridružiti v svoji zaslepljenosti graškim listom, ki blatijo našo domačo govorico in jo nazivajo pasje lajanje? Ali hočemo mrtvo črko, ali duh, filologijo ali zvok. Ali hočemo ustvariti popolnoma nedemokratično dva jezika, se oddaljevati vedno bolj od priproste ljudstva, ki nam je gojilo naš jezik in ga branilo v časih, ko je bilo vse naše meščanstvo potujčeno. Da, to je vprašanje krinke in obraza.

uprava in okrajna politična oblast so neprestano obveščali deželno vladu o boljševiški propagandi med tamošnjim delavstvom ter vzdržema prosili za večjo javno varnost. Vlada je popolnoma odrekla in posledica njene krivde je bila k sreči samo ta, da je v noči med 23. in 24. aprilom boljševiška množica v Trbovljah svobodno vladala, zasedla poštini urad, železniško stanico, zasedla okolico kolodvora s strojnica-mi, pognala z dinamitom v zrak del železniške proge ter postavljala barikade na železniški progi med Trbovljami in Zidanim mostom.

Šele potem, ko je bila v Trbovljah državna oblast od boljševikov suspen-dirana in ko je bilo že vse pripravljeno za razglasitev sovjetske republike, je vlada poslala v premogovni revir vojaško posadko, pred katero so se sicer izgredniki brez odloga takoj mirno umaknili.

V Ljubljani so se dogajali pred očmi vlade najbolj neverjetni slučaji, ki so vsi mogli in morali diskreditirati državno oblast.

Brezglavost dr. Brejčeve vlade.

Takoj po začetku železničarske stavke je dala deželna vlada v Ljubljani razglasiti, da spada Slovenija še vedno pod vojno ozemlje in da zadene vsakega železničarja, ki se v 24 urah ne vrne na delo, kazen po vojnih zakonih. Ta razglas se je hipoma izkazal kot neresničen. Zato je izzval posmeh in nepokorščino. Nato je bilo razglašeno, da je odrejena mobilizacija. Tudi ta razglas je bil lažnjiv in deželni predsednik dr. Brejc je dal kmalu nato nalepiti lepake, da je smatrati poziv le kot poziv k orožnim vajam. Vsa javnost je dobila utis, da je vlada izgubila glavo in da sama ne ve, kaj prav za prav hoče. Jasna pa je bila obenem tudi namera civilne državne oblasti, do skrajnosti izpostaviti avtoriteto vojaštva.

Ker pa skrajnim pretnjam in pozivom vlade niso takoj sledila nujna energična dejanja, je padel med stavkujočimi in tudi med ostalim prebivalstvom ugled avtoritete civilne in vojaške oblasti.

Razven tega je deželna vlada storila vse, da pokaže svojo pasivnost in nesposobnost ter da spravi državo v tim težji položaj.

Sistematične priprave komunistov za demonstracije.

Stavkujoče, ki so bili poklicani pod orožje, je proglasila za dezertarje. Ona pa je mirno gledala, da so se »dezertarji« zbirali vsak dan na shodih pod milim nebom, ter na istih nastopali kot govorniki. Deželna vlada je celo mirno gledala, da so nastopali na teh shodih državni uradniki in to med uradnimi urami, ter pozivali, naj se železničarji ne odzovejo poklicom v vojaško službovanje. Shodi so se nemoteno nadaljevali tudi še potem, ko je vlada izdala razglas, da so zborovanja prepovedana. Komunisti so razven tega imeli v sredini mesta glavni stan, odkoder so sistematično pripravljali demonstracije.

Ljubljanska vlada pa ni bila le mrtva v svojem delovanju, marveč je maso povrh vsega tudi še naravnost izzivala in razkačevala. V sredo 23. apr. je sicer pustila, da se je 3000-glava množica (večinoma ženski stavkujoči železničarjev) nemoteno valila po mestu ter prišla radi draginje protestirati tudi pred deželno vladu. Dež. predsednik dr. Brejc pa je sprejel odposlanstvo ženski skrajno osorno, jim očital, da so debele in da se jim dobro godi. Množica je smatrala to dr. Brejčevo izjavo za brezobzirno izzivanje, ostala javnost je pa videla v nastopu deželne predsednika vplivanje olja v ogenj.

V petek, dne 23. apr. je bila razglašena splošna stavka, ki naj bi pričela prihodnji dan. Komunistični voditelji so pritiskali na delavstvo in tudi na ostalo meščanstvo z vsemi mogočimi sredstvi, da bi vse delo počivalo. Neovirano so se tudi lahko razpošiljali po trgovinah ostri pozivi, da se morajo za čas splošne stavke zapreti vse trgovine.

Dr. Brejc zastražil sebe in svoje somišljenike.

Vlada bi morala biti natančno obveščena o namerah komunističnih voditeljev, ter odrediti vse, da ne pride do incidentov. Ona pa je ukrenila edino varnostno odredbo le za sebe in za svoje politične somišljenike, dočim je

pustila masam vse možnosti, da se poljubno razvijajo.

Deželni predsednik dr. Brejc in poverjenik prof. Remec sta se obdala z močnim kordonom vojaštva in tudi vodstvo klerikalne stranke, ki je nastanjeno v Jugoslovanski tiskarni, sta dala zastražiti po 30 srbskih vojakih.

Tudi 24. aprila zjutraj bi vlada mogla še kaj ukreniti, da bi se množica delavcev ne zbirala na vzhodni strani ljubljanskega mesta.

To je pa lahko nemoteno storila in po enih vesteh je celo imela na vojaškem vežbališču javno zborovanje, katerega se je udeležilo nad 4000 ljudi in kjer so komunistični voditelji brez ovire pozivali na pohod v mesto.

Po zatrdilu stavkujočih se je imela vršiti po mestu povsem mirna in dostojna manifestacija. Ako se pa je vlada že odločila, da ne pusti demonstrantov v mesto, potem je bila njena dolžnost, da onemogoči ta dan sploh vsako zbiranje. Pognati mase v zaprto ulico, kjer ni izhoda ne naprej — na vходу v mestu je stal kordon žandarjev in stražnikov — in ne nazaj — zadi so demonstrantje pritiskali množice naprej — pa se pravi — umetno ustvarjati opasen položaj za usodopolne dogodke, ki so morali v danem slučaju nujno slediti. Šele po dogodkih, 24. aprila zvečer, je vlada prepovedala zbiranje ljudstva v gruclah.

Tudi je šele na usodopolni dan popoldne, potem ko je bila prelita kri, razposlal poverjenik za notranje zadeve prof. Remec ukaz, da naj se aretirajo vsi voditelji stavke, češ, da je »sedaj (24. apr. popoldne!) ugotovljeno, da je stavka protidržavno gibanje«. Vlada je sicer že tudi preje izdala nekaj ukazov za aretacije hujšakačev, a kako malo odločnosti je polagala na izvršitev ukaza, je najbolj razvidno iz dejstva, da je bil pri orožniškem kordonu, kjer so padle žrtve, navzoč tudi eden glavnih vodij, Marcel Žorga, proti kateremu je bila sicer izdana tiralica, a je vendarle lahko po Ljubljani in njeni okolici govoril na shodih in tudi na dne 24. tm. poleg orožnikov stoječ hujškal množico. Značilno je tudi to, da boljševiški agitator in voditelj, železničar Vencajz, še danes ni aretiran, menda zato ne, ker je svak g. deželnega predsednika dr. Brejca.

Ljubljanski vladi očitno ne manjka samo sposobnost, marveč tudi dobra volja, kajti ona je izdajala komunističnim agitatorjem in to takim, pri katerih je v spisih uradno ugotovljeno, da so se udeleževali sej komunističnih voditeljev izven države — potna dovoljenja v Italijo in drugam in to navzlic temu, da je prejšnja (demokratska vlada) tako dovoljenje odrekla.

In tako izgleda ljubljansko krvoprelitje ne samo kot posledica rovarjenja in hujškanja nezrelih in brezvestnih boljševiških voditeljev, nego v enaki meri tudi kot logičen zaključek politike dež. predsednika dr. Brejca in poverjenika prof. Remca, katere moram obtožiti kot glavne krivce, da je v Ljubljani v soboto 24. apr. padlo tako strašno število, po večini nedolžnih ljudskih žrtev.

Radi tega si dovoljujem staviti na g. ministra notranjih zadev sledeča vprašanja:

1. Ali ste gospod minister izdali deželni vladi ob začetku stavke posebne navedbe, da se vzdrži v zemlji red in mir, in kakšne so te odredbe?

2. Ali Vam je znano, da je ljubljanska vlada postopala pri čuvanju javne varnosti prekrižanih rok, dokler je niso prehiteli dogodki?

3. Kaj namerava g. minister ukreniti, da se pokličejo tudi podrejeni mu organi — dež. predsednik dr. Brejc, in poverjenik na notranje zadeve prof. Remec — za odgovornost kot sokrivci na ljubljanskem krvoprelitju dne 24. apr. 1920?

Politične vesti.

Dve spomenici Jugoslovancev v zasedenem ozemlju. Trst 1. maja. Zastopniki političnega društva »Edinost« v Trstu in sicer dr. Wilfan, dr. Podgornik in dr. Stanger so izročili dne 26. aprila v San Remu 2 spomenici in sicer prvo vrhovnemu svetu, drugo pa italijanskemu ministrskemu predsedniku Nittiju. Spomenica vrhovnemu svetu je sestavljena v francoščini, ona Nittiju v italijanščini. Vsebinske spomenice, ki je bila izročena

vrhovnemu svetu, je kratko sledeča: Jugoslovani, bivajoč v ozemlju od Drave do Kvarnera, katero ozemlje je sedaj zasedeno, sledijo s strahom odločbam, katere se imajo izreči o bodočnosti vsega prebivalstva te zemlje. Jugoslovani zapuajo v pravičnost in načela vrhovnega sveta ter prosijo, da se na tej podlagi dovoli prebivalstvu prosta samoodločba potom plebiscita, ki bi pokazal, da ima jugoslovanski živelj premoč in se hoče izreči za združenje s kraljevino SHS. — Občine, ki stoje danes pod italijanskim komisarji in ki so podale izjave za priklonitev k Italiji, same v sebi niso italijanske, njih izjave niso merodajne, ker so tudi v njih Italijani v manjšini. Tem izjavam nasproti je jugoslov. prebivalstvo že podalo svoj absolutni dementi in opetovano povdarja, da italijanski živelj ne znaša niti petine vsega prebivalstva. Ako se temu prebivalstvu ne bi dala pravica izreči se za združenje z državo SHS, kar odobrava tudi po večini tržno italijansko prebivalstvo, potem se naj sklene, stvoriti po zgledu Švice samostojno državo, v kateri se naj rešijo, kakor v Švici vprašanja manjšin. V tej državi bi imele biti meje določene na vzhodu in zapadu urejene tako, da bi dobila ista sigurnost za obstoj in nadaljni razvoj, ker bi sicer ne mogla živeti. V vsakem drugem slučaju bi pa prišlo prebivalstvo pod tri suverenitete, kar bi onemogočilo razvoj in napredek in bi bil vsak obstoj ogrožen. — Druga spomenica, ki je bila izročena Nittiju, vsebuje na isti način sestavljeno prošnjo, da se dovoli prebivalstvu odločba potom plebiscita. Ako se sprejme pravični predlog rednega ljudskega glasovanja, bi se končno dala določiti oblika poravnave med zastopniki obeh teženj. Konečno izraža spomenica, sklicujoč se na načela pravičnosti, upanje, da se ne bo v vrhovnem svetu o tem vprašanju sklenilo ničesar, dokler ne bo prebivalstvo o svoji lastni volji zaslišano.

Zborovanje Črnogorcev.

Beograd 1. maja. Jutri ob 15. uri se vrši veliko zborovanje vseh v Beogradu stanujočih Črnogorcev o razmerah mesta Skadra in notranjih razmerah v Črnogori.

Laginja v Beogradu.

Beograd 1. maja. Danes je dospel v Beograd hrvatski ban dr. Matko Laginja.

1. maj v Beogradu.

Beograd 1. maja. Ker so se za slučaj ustavitve dela na 1. maj ponudili slušatelji strojne tehnike za delo v elektrarni, pri cestni železnici in vodovodu, sklenilo je delavstvo, da ta dan tudi dela. Vsled tega mesto Beograd sicer ni imelo tramvajskega prometa, pač pa popolno razsvetljavo. Vsled splošne stavke se mestno lice ni skoraj nič spremenilo. Zaprte so bile edinele velike kavarne, srednje in manjše ter trgovine so bile celi dan odprte.

Češki socijalni demokrati za vlado. Na konferenci zastopnikov čehoslovških socijalnih demokratov sklenili so isti z 31 proti 11 glasovom, da ostane stranka v koalicijski vladi ter so pritrdili predlogu, da Tusar sprejme nalog sestave nove vlade. Protipredlog levice, da se stranka naj ne udeleži nobene vlade, v kateri bi bile zastopane tudi meščanske stranke, je bil z istim številom glasov odklanjen.

Ameriški delavski voditelj proti komunistom. Vodja ameriških delavcev Gompers se je ostro izjavil proti komunistom. Zahteva združenje vseh strokovnih organizacij celega sveta proti komunistom in njihovim tendencam, ker so največji neprijatelji delavstva.

Zveza narodov. Svet zveze narodov se bo sestal dne 15. tm. v Rimu, kjer bo oficijelno proglašena konstituenta zveze. V zvezi narodov bodo zastopane Italija, Francoska, Anglija, Japonska, Brazilija, Belgija, Grška in Španija.

Sprejem holandskega poslanika. Dne 29. m. m. je bil sprejet novoimenovani holandski poslanik Gilbert v avdijenci pri prestolonasledniku regentu Aleksandru. Sprejem se je vršil z običajnimi ceremonijami. Pri avdijenci se ni vršil nikak uradni ali politični razgovor.

1. maj v inozemstvu. Iz Prage poročajo, da se je po sklepu ministrskega sveta obhajal 1. maj kot državni praznik. — Na Dunaju se je proslavil 1. maj kakor dosedaj običajno; promet se je vršil, kakor ob navadnih drugih praznikih.

Sestava novega kabineta na Češkem. Predsednik Masaryk je poslal dne 29. m. m. ministrskemu predsedniku lastnoročno pismo glede sestave novega kabineta.

Progon tujcev. Beograd, 30. apr. Včeraj je tukajšnja policija izgnala veliko število inozemcev, po večini Madžarov, ki so pohajali po gostilnah brez dela in trošili velike svote denarja. Prognani so bili po večini tuji agenti.

Španska vlada je odstopila, kakor poroča »Agence Havas« iz Madrida, dne 28. aprila t. l.

IZ KOROTANA.

Dokument nemško-koroškega tolovajstva. V zapisniku z dne 8. julija 1919, katerega je podal Janez Gradišnik, delavec v Srednjih Trušnjah pred poročnikom Josipom Reichmanom, stoji sledeče: Dne 16. januarja 1919 so me (Gradišnika) aretirali nemški vojaki v Šmartnu ter me peljali v Srednje Trušnje v gostilno »Wirt«. Tam so me neusmiljeno tepli, djali mi na glavo železno avstrijsko čelado in potem s puškinimi kopiti udrihali po njej, da sem se onesvestil. Ko sem se zopet zavedel, so vprašali: »ali še ta slovenska svinja ni hin?« Potem so mi zvezali z žico roke na hrbtu tako močno, da sem imel iste dva dni zatekle ter me pustili čez noč v sobi na tleh. Drugi dan so me odvedli v Št. Vid in od tam v Celovec, kjer sem bil v jetnišnici 32 dni ter živel ob sami repici. Onemogel sem tako, da 10 dni po izpustu še nisem mogel delati. V oskrbi imam svojo 72-letno mater in 2-letnega otroka. Mati je morala med časom moje odsotnosti prosjati, da je preživela sebe in otroke. Zaprt sem bil popolnoma po nedolžnem, ker mi niso mogli popolnoma ničesar dokazati. — Zopet dokaz podivjanosti »nemško-koroške« svojati, katere še vedno računa, da bo prebivalstvo v glasovalnih conah glasovalo za njo.

CELJSKE NOVICE.

Imenovanje. Višje deželno sodišče v Ljubljani je imenovalo pravnega praktika Ivana Tratnika za avskultanta v Celju.

Zaprte gostilne. Zaradi prekoračenja navedbe o točenju alkohola je oblast zaprla gostilne Lesjak (pri Jugoslovani), Lebič in Bizjak v Gaberjih oz. Sp. Hudinji, Superger na Lopati in Velenšek na Ostrožnem.

Odpuščenji so iz službe v državni cinkarni v Gaberjih pisar Martinčič ter delavci Divjak, Germadnik in Murko, ki so kot glavni komunistični agitatorji zaprti.

Povišanje oskrbnin v javni bolnici. Zdravstveni odsek za Slovenijo in Istro je zvišal — počenši s 1. majam 1920 — oskrbne stroške v javni bolnici za 1. razred na 100 K, za drugi razred na 60 K, za 3. razred na 18 K dnevno.

Otroški vrtec in glasbena šola šolskih sester v Celju priredita v nedeljo 9. maja ob 16. uri v veliki dvorani Narodnega doma igro s petjem in godbo in plesni venček z žogicami. Vstopnice se dobivajo v trgovini Goričar-Leskovšek v nedeljo od 10.—12. ure in pop. od 2. do 4. ure pri blagajni v Narodnem domu. — Spored: 1. glasovir, 6-ročno. Polka. F. Lifth. 2. pesem: »Znal bi rad«. 3. Igra: »Lažnjiva Milena«. M. Gregorič. 4. Pesem: »Jaz pa pojdem«. 5. glasovir, 4-ročno: Valček. Moskovsky. 6. Ciganke. Muz. dram. igra. 7. Kmetjska koncertna vaja. Smešna opereta. E. Simon. 8. Pozdrav. Dobrič. glas. 4-ročno. harm., gosli. 9. Plesni venček z žogicami. 10. Pesem: Bog čuvaj dragi dom!

Na Babnem ne obstoja, kakor se nam poroča iz gasilskih krogov, nikaka podružnica celjske požarne brambe, kjer bi se nemško poveljevalo. Pač pa je dal g. Maks Janič brizgalno, ki je njegova osebna last, za slučaj požara na razpolago posestnikom v Babnem. Ložnici in Lavi. O zadevi je poučena tudi požarna bramba v Gaberjih. G. Maks Janič tudi izjavlja, da je pripravljen dati brizgalno na razpolago, če bi se za navedene kraje ustanovila posebna požarna bramba, dokler si ne bi mogla nabaviti svoje. — To resnici na ljubo konstatiramo.

Zgubljena je bila ročna torbica iz temnorjavega usnja v soboto 1. maja dop. na državni cesti od Vrečkove kapele do Gaberja. Vsebinske torbice označuje lastnika. Poštenj najditelji se prosijo, da iz-

roči torbico na občinski urad v Škofjivasi ali pa javi dobrnskemu postiljonu. Dobro lepo nagrado.

DNEVNE KOVICE.

Železnični promet juž. železnice.

Ljubljana, 1. maja. Obratno ravnateljstvo južne železnice objavlja: Ob polnoči od 2. na 3. maja uspostavi se na vseh progah celotni osebni promet v istem obsegu, kakor je obstojal pred stavko. Razen tega vozijo še tudi vlaki št. 35a in 36a na progi Ljubljana—Maribor in 509a in 509 na progi Zidani most—Zagreb. Vsak ponedeljek in petek vozi na progi Zidani most—Zagreb brzovlak št. 512, vsak torek in sobota pa brzovlak št. 513. Ta ima seboj kurzirne vozeve Dunaj—Zagreb in Dunaj—Beograd. Izjemoma vozi ekspresni vlak št. 3 in 4 tudi v sredo in četrtek. Čas prihoda je razviden iz voznih redov na kolodvorih; vlak št. 39 odhaja po voznem redu od 1. maja iz Maribora ob 17. (torej 30 minut kasneje, kakor dosedaj), prispe v Ljubljano ob 21.52. uri.

V spomin Zrinškemu in Frankopanu.

Sarajevo 30. maja. V spomin Zrinškega in Frankopana vršila se je v tukajšnji stolni cerkvi slavnostna služba božja, kateri so prisostvovali zastopniki vseh oblasti, predsednik deželne vlade dr. Srskič in general Vukotić.

Spomenik taboritskemu vojskovodji, slepemu Janu Žižki, nameravajo odkriti Čehi dne 14. julija t. l. ob 500-letnici njegove zmage nad vojsko nemškega cesarja Sigmunda na Vitkovu. Temeljne kamne bodo pripeljali iz raznih strani češke države.

Grof Bobrinski, znani ruski politik in strokovnjak na gospodarskem polju, ki je pred boljševiki pobegnil iz Rusije v Jugoslavijo, je imenovan za sekvestra posestev bivšega nadvojvode Friderika v Laku.

Slovenskih ljudskih šol v Gorici italijanske oblasti še vedno nočejo odpreti. Hočejo na ta način Slovence utruditi v boju za njih pravice. Italijani pa naše goriske Slovence veliko preslabo poznajo.

Zvišanje pristojbin za prostoslede. Ministrski svet je dne 20. marca t. l. sklenil, da se rudarske pristojbine v pokrajinah, ki so spadale pred preobratom pod Avstro-Ogrsko in spadajo sedaj pod kraljevino SHS, zvišajo. V Sloveniji se zviša prostoslednina od 8 K na 32 K letno, merovnina od jamskih mer od 8 na 48 K. Vse pristojbine se plačujejo četrtletno naprej. Odredba je od 1. aprila t. l. pravomočna.

Občinske doklade zvišal je mestni svet mariborski v seji 26. aprila in sicer na pridobitni davek od 65 na 130%, najemniški vinar od 12 na 20%, vodne doklade od 6 na 12%, doklade na vino na 500%, državne užitnine na pivo na 40 K za hektoliter.

Okrajni zastop v Laškem. Deželna vlada je imenovala namesto dr. Franja Roša za gerenta okrajnega zastopa na Laškem Blaža Babiča, posestnika v Doju.

Izpraševalna komisija za slovensko stenografijo. Deželna vlada za Slovenijo je dne 1. aprila t. l. imenovala izpraševalno komisijo za slovensko stenografijo v Ljubljani za dobo enega leta t. j. do 31. marca 1921. Komisija začne poslovati še le v jesenskem roku.

Zaščita dece. Ministrstvo za socialno politiko je z naredbo z dne 2. aprila 1920 št. 8369/20 (Ur. list št. 50, naredba št. 184) podredilo oblastno zaščito dece in mladine za Slovenijo v Ljubljani delokrogu poverjenosti za socialno skrbstvo. S tem je ta oddelek izgubil svojo samostojnost in bo odslej podrejen s posebno odredbo poverjenstvu za socialno skrbstvo.

Obsojeni navjalcji cen. Okrajno glavarstvo v Konjicah je obsodilo Karola Wesensclegga dne 31. januarja t. l. na 7000 K globe radi navijanja cen pri moki. Obsodba je pravomočna. — V Slovenjemgradu je bil obsojen Gregor Ratič, kmetski iz Remšnika radi tihotapstva na 200 K globe in dva dni zapora. — Ivana Peruš iz Remšnika pa je bila obsodjena radi tihotapstva na 100 K globe in 5 dni zapora. — Martin Merksa je dobil pri okrajnem glavarstvu v Konjicah radi navijanja cen inflacijsko kaznen 3000 K in mesec dni zapora.

Zaplenjene nežigosane bankovce avstro-ogrsko banke bo dala država vsled sklepa finančnega ministrstva lastnikom nazaj, da jih bodo zamogli vporabiti in vnovčiti v inozemstvu.

»Ugotovitev plač železničarjev«. Pod tem naslovom je sporočil ljubljanski dopisni urad nedavno nekaj številke o plačah, ki jih dobivajo uslužbenci nekaterih kategorij v železniški službi. S tem se je hotelo nekako svetu pokazati, kako sijajno so železničarji plačani. Čudno pa je, da dotično poročilo ni ugotovilo, da je v tam navedenih plačah všteta tudi kilometrina, ki jo uslužbenci tam navedenih kategorij k svoji plači dobivajo, ker morajo biti v službi vedno izven doma. Ne pove tudi, kako drago morajo ti uslužbenci zunaj plačevati svojo prehrano, tako da kilometrina skoro ne zadostuje, rodbine pa morajo doma skoro stradati.

Frankovski izdajica dr. Sachs — defraudant. »Jugoslavija« prinaša vest »Domovine«, da je dr. Sachs, znani prijatelj izdajice dr. Ivce Franka, dobil na Reki od italijanske vlade 17 milijonov lir v svrhu protidržavne propagande v Jugoslaviji. Poštenjakovič pa je pobasal milijone ter se spravil z njimi na varno v — Švico. Italijani imajo seveda nemalo jezico, ker jih je njihov »sozio« tako lepo speljal na led!

Roparski umor v Mačkovcih na Prekmurjskem. Okrajno sodišče v Murški Soboti nam piše: »Dne 31. marca t. l. našlo se je nad predorom (tunelom) pri Mačkovcih v Prekmurju žensko truplo. Kakor vse kaže je bila ženska umorjena in oropana. O neznanih storilcih še ni sledu. Umorjena ženska je 20 do 25 let stara, dobro rejena, kratkih svetlih las, enakih obrvi, okroglega obraza, malega nosa, male okrogle brade, ima v zgornji čeljusti 4 v spodnji 3 zlate zobe, mehke roke z negovanimi nohti. Oblečena je bila mestno, s ponošenim črnosuknjatim plaščem, črnim krilom in okrašenim rožastim naprsnikom. Ena oseba priča, da je videla dne 29. marca t. l. umorjenko v družbi neke 30 letne srednjevelike ženske, temne polti in črnooblečene, v bližini Gornje Lendave, da sta obe krošnjariji z nogavicami, robci itd. Govorile ste slovenski (štajersko narečje). Umorjenka ni imela robe, ampak zimski ovratni robec. — O umoru so obveščene vse orožniške postaje v Prekmurju s sliko umorjenke. Ker so pa bile poizvedbe dosedaj brezuspešne, prosi gori omenjeno sodišče vse prebivalstvo, za slučaj, da o umorjeni ali zločincu kaj ve ali poizve, da naznani to nemudoma zgoraj označenemu sodišču.

Zdraviške toplice Hofgastein na Salzburškem otvorijo obrat s 15. majem. Prošnje za dovoljenje bivanja v Hofgasteinu se morajo nasloviti »Marktgemeinde Hofgastein« ter jim je priložiti zdravniško izpričevalo in 20 K v pokritje za pisemske, brzojavne in druge stroške. Bivanje v Hofgasteinu je dovoljeno za dobo 6 tednov. Vsak zdravniški gost sme pripeljati samo še eno osebo seboj. Ako bi hotel imeti kdo natančnejših podatkov, naj se obrne na Generalni komisariat za tujski promet v Ljubljani.

DOPISI.

Sv. Lenart v Slov. Goricah. Avtomobilska poštna zveza med Sv. Lenartom in Mariborom je prenehala, kakor piše »Mar. delavec«, po zaslugi klerikalnih hujskačev dne 21. tm. Tozadevno zborovanje dne 11. aprila je vodil blagoslovljeni vodja Orla. Zlobneži pravijo, da bo sedaj ta gospod v nahrbtniku prenašal pošto. Jim pač ni prav, da imajo moderno poštno zvezo. Za klerikalce je vseeno dobro, če gre stvar malo počasneje »po stari šegi«, »ker bi jim sicer prehitro odklenkalo. Saj sam Korošec pomaga, da se ne vrši prenegel promet v državi, ker je še mlada in bi se bilo bati, da si pri nenavajeni naglici ne spehne kakega člena.

Brežice. Za 22.000 K kož so odnesli neznani vlomilci te dni iz usnjarske delavnice Miroslava Štambergerja. — 24. aprila dopoldne je v baraki izbruhnil požar, ki je v njej stanujočim revežem uničil vso lastnino. Škode je za 500.000 K. Glavarstvo je odredilo primerno za prvo pomoč prizadetim.

Zadnja poročila

K položaju.

Beograd 1. maja. »Depeša« piše pod naslovom »Politični položaj«, da se s prihodom dr. Trumbića politični položaj ni nič spremenil, ker je minister prišel v

Beograd radi informacij v zunanji politiki, ki se bo te dni razbistrila. Rešitev notranje krize radi držanja Protića ni napredovala. Poslanik Vesnić je nocoj dopel. Slišijo se glasovi, da isti ne bo imel uspeha pri sestavi nove vlade, ker je Narodni klub proti njemu. Skupina dr. Ribar se bo še le odločila.

Mirovna konferenca in Madžarska.

Pariz 2. maja. Poslaniška konferenca se je danes dopoldne sestala. Mirovna pogodba z Madžarsko se izroči madžarski mirovni delegaciji 6. maja. Za odgovor se dovoli rok 10 dni.

Ententna komisija v Celovcu.

Pariz 30. aprila. Poslaniška konferenca se je včeraj bavila z določitvijo delokroga celovške komisije. Njenim članom so imenovani: Chambrun za Francijo, Colonel Pech za Anglijo in Principe Borghese za Italijo.

Italijani — razočarani.

Reka 1. maja. Povodom železničarske stavke v Jugoslaviji stavilo je reško italijansko prebivalstvo in vsa javnost ter vse časopise velike upe v uspeh svojih političnih aspiracij v Jugoslaviji, o kateri so menili, da bo prišlo v njej do splošnega preobrata. Vse priprave so se izvršile, da bi posebno prvega maja, kot na usodepolni dan države SHS mogli prizoriti velike obhode in manifestacije. Ko je preko Bakra dospela v mesto vest, da ta dan ni prinesel v Jugoslaviji zaželenega preobrata, krvolitja in poloma prometa, zavladalo je v šovinističnih krogih veliko razočaranje. Vse, še tako velike nade reških Italijanašev so padle v morje.

Čuden nasvet.

Beograd 1. maja. Iz Pirota prihaja vest, da je uprava poljedelskih zadrug v Caribrodu prepovedala kmetom prodajo živin in jim dala nasvet, naj s prodajo počakajo, dokler se ne dvignejo cene. — S tem činom hoče pripraviti nesporazum med seljaštvom in meščanstvom.

Sokolstvo.

Vidmarjeve proste vežbe za člane in članice so izšle v posebni, lični brošuri. Sokolskim društvom se dopošljejo potom žup, naročila posameznikov pa se naj naslovijo na Sokolski Savez SHS v Ljubljani, Nar. dom. Cena 5 kron.

Nov list za mladino — »Sokolček«. V Beogradu je začel izhajati »Sokolček« za sokolski naraščaj ozir. četnike (boy-scaute) in za jugoslovansko mladino v obče. Prvi zvezek (št. 1 in 2), ki še nima slovenskih prispevkov, je urejen vzorno in mora vneti zanimanje ne le pri mladini, ampak tudi pri stariših. Gre za velikopotezno akcijo deloma po vzorcu mladinskih organizacij na Angleškem in Francoskem in ima namen, vzgojiti iz današnje mladine dobre ljudi ter zveste, zdrave in čvrste državljane. Vsako tako akcijo je treba dandanes ne le pozdravljati, ampak jo tudi podpreti: prvo je sedaj, da se naročimo na »Sokolčka« in se seznanimo z načinom njegovega vzgojevalnega dela. Izdaja ga Sokolski Savez SHS, stane do konca tega šolskega leta za člane 16 K, sicer 40 K; naroča se lahko pri sokolskih društvih, kjer se dobi takoj 1. in 2. številka.

RAZNE VESTI.

Podmorski čoln, ki bo plul pod ledom. Simon Lake, Amerikanec, je sestavil podmornik, s katerim se namerava peljati na severni tečaj. Računa, da bo lahko plul pod vodo in ko se bo hotel dvigniti, bo čoln s posebno pripravo prodrl ledeno plast.

Vlak je povozil pred nekaj dnevi pred postajo Sv. Lovrenca na Drav. polju Ivanko Vuga, begunko iz Gorice. Ki je bila uradnica posredovalnice za službe v Strnišču pri Ptuj. Nesrečo so opazili še le drugi dan, ko je pripeljal po isti progi tovorni vlak ter jo še enkrat povozil.

Prebivalstvo Berlina. Zadnjič smo poročali, da je padlo na Dunaju število prebivalcev zelo občutno, sedaj se pa kaže isti pojav tudi Berlinu, kjer je padlo število prebivalstva od zadnjega štetja leta 1910 v decembru od 2.071.257 duš sedaj na 1.807.864 prebivalcev, torej za več kot četrt milijona. Taki pojavi se prikazujejo po vseh večjih mestih srednje Evrope.

Zaklad na Kokosovih otokih. V Tihem oceanu leži Kokosovo otočje, ki spada pod republiko Costa Rica. Tam se nahaja od 18. stoletja, ko so bili pregnani jezuiti iz Perua, njih zaklad v srebrnini, ki ga cenijo na dve

milijardi vrednosti. V kratkem bo peljal tje parnik Malmore, na katerem se podata na lice mesta tudi dve ženski, kateri sta za svojega bivanja na otokih našli skrivni prostor, ki hrani srebrnino.

Poneverjenje pri železniškem ravnateljstvu v Beogradu. Blagajnik železniškega ravnateljstva Perivoj Zarič poskušal je dne 15. tm. v kopališču v Dušanovi ulici izvršiti samomor s tem, da si je hotel prerezati vrat. Ker mu to ni uspelo, javil se je sam policiji ter izpovedal, da mu je v blagajniškem izkazu zmanjkalo 400.000 dinarjev, katere je zaigral z železniškim uradnikom Stojkovićem in znanim igralcem Popovićem iz Pančeva. Skupaj s svojim denarjem je v igri zgubil svoto 505.000 dinarjev.

Vsak Jugoslovan mora biti član »Jugoslovanske Matic«!

TRGOVINA, OBRT IN NARODNO GOSPODARSTVO.

Izpememba predpisov za mline.

Celokupna vlada za Slovenijo izpomenila je v sporazumu z odsekom za prehrano v Ljubljani predpise za mline sledeče:

Člen 1.

§ 3.

Za mletev pšenice, rži, ječmena, koruze, ajde, oziroma za podelovanje ječmena in prosa, sme mlin zahtevati največ nastopne pristojbine za 100 kg žita čiste teže:

1. mlevnine za mline:

- a) z vodnim pogonom K 45.—;
- b) na paro K 50.—;
- c) z motornim obratom K 57.—;

2. za dovoz žita s kolodvora in odvoz mlinških izdelkov na kolodvor K 4.—;

za mline, ki imajo lasten tir za dovažanje in odvažanje K 3.50;

3. za basanje blaga, ki prihaja prost nasuto v vagonih, se ne sme zaračunati posebna pristojbina;

4. ako dostavlja mlin vreče za mlinške izdelke, sme zaračunati za obrabno in posojnino za eno vrečo in štiri tone K 1.20.

§ 4.

Zaprašitev ne sme presežati: pri izdelovanju moka 2%, pri podelovanju ječmena in prosa v ješprenji, oziroma kašo, 4% teže žita. Le kadar se dokaže, da je žito posebno slabe kakovosti, sme odsek za prehrano dovoliti primeren povišek odstotka za zaprašitev.

Koruzo mora mlin na zahtevo razkaliti.

Člen 2.

Ta naredba je začela moč z razglasom v Ur. listu št. 49 iz leta 1920, z 20. aprilom, za žitni zavod pa že 1. februarja t. l.

Monopoliziranje zunanje trgovine. Ministrski svet je podpisal naredbo, s katero se monopolizira zunanja trgovina z žitom, zelenjavo, moko, živino itd. Čisti dobiček se razdeli v eni četrtini za invalide, v eni četrtini za zgradbo skladišč, ostanek pa dobi država. S tem bo prenehala izvozna politika, ker bo odslej stvar v javnem in ne več privatnem interesu.

Škoda, povzročena po peronospori in oidiju lansko leto in kako se je je obvarovati letos.

Kar se tiče zatiranja trtnih škodljivcev, peronospore in oidija, se žal še vedno delajo velike napake. Zatorej mi naj bo oproščeno, če se zopet lotim razmotrivanja te stare stvarine ter poskušam opetovano opozoriti na nedostatke, ki se delajo pri zatiranju teh najhujših sovražnikov naše vinske trte.

Pri zatiranju peronospore se delajo napake: 1. pri sestavi galično-apnene zmesi; 2. pri izvajanju škropljenja.

Kar se tiče množine galice, ki jo uporabljamo, pri sestavi galično-apnene zmesi, se premalo upošteva dejstvo, da je množina modre galice, ki jo moramo vzeti na 1 hl vode, odvisna od vremena dotičnega leta. Med tem, ko v normalnih letih zadostuje 1 kg galice na hl vode, ta množina niti od daleka ne zadostuje v vlažnih letih, kakor je bilo lansko. V vlažnih letih se mora uporabiti precej močnejše tekočine, to se pravi, vzeti se mora

Registrov. kreditna in stavbena
zadruga z om. zav.
Prešernova ul. 15 v Celju

"LASTNI DOM"

Sprejema hranilne vloge in jih
obrestuje po (4%)
štiri od sto 156-17

Edina slovenska specialna
trgovina z barvami in laki.
Agentura in komi-
sijsko podjetje.

IV. Ferlež Celje
Narodni dom
447 156-18

Trgovina z lesom in drvni
na drobno in debelo.
Kupuje jamski in ostali les
po najvišjih dnevnih cenah.

več galice na hl vode, če se hoče do-
seči popoln uspeh. Lansko leto sem
opazoval, da so le oni vinogradniki
dsegili popoln uspeh, ki so uporab-
ljali 2% ne galično-apnene zmesi, to
se pravi oni, ki so vzeli na 100 litrov
vode 2 kile galice.

Ravnati se moramo tedaj pri se-
stavi galično-apnene zmesi po vreme-
nu, ki isto leto prevladuje; pred vsem
ne smemo preveč štediti z galico.

Pri sestavi galično-apnene zmesi
pa se navadno dela tudi ta napaka,
da se doda preveč apna. Vedno se še
noče upoštevati, ozir. se premalo upo-
števa dejstvo, da apno ni tvarina, s
katero bi se dala peronospora prepre-
čiti, temveč da je apno le snov za
ublažitev razjedalnih lastnosti galice in
se uporablja pri sestavi zmesi le v
svrhu nevtralizacije, to se pravi, z
apnom se odzame, ozir. ublaži razje-
dalna lastnost galice, ker bi se inace
požgalo s škropivom perje.

Pa to še ni vse! Dognano je, da
apno jemlje zatiralno moč bakreni ga-
lici, ozir. učinkujočemu delu iste, ba-
krenemu oksidu. Čim več toraj prime-
šamo apna galično-apneni zmesi, tim
manj učinkujoče bo škropivo. Apno se
mora tedaj smatrati kot potrebno zlo,
ki ga sicer moramo dodati gotovo
množino, a z vsakim dodatkom nad
to množino si škodujemo sami sebi.

Apno omeji učinek galice tudi na
ta način, da nastanejo iz njegovih
prvotno v vodi lahko raztopljivih spojin
na zraku ogljikovo-kisla spojine (n.
pr. ogljikovo-kislo apno = navadni
apnec), ki so pa skoraj neraztopljive
v vodi. Če si predstavimo, da je
vsaka trohica galice, kot učinkujočega
sredstva proti peronospori, obdana od
skoraj neraztopljive plasti ogljikovo-
kislega apna (apnenca), lahko uvidimo,
zakaj vsak dodatek apna, ki ni po-
treben za nevtralizacijo kislega znača-
ja galice, učinkujočo moč iste pomanj-
šuje, ozir. preprečuje.

Koliko apna se torej naj dodane
galični raztopini?

To se v številkah žal ne more
navesti, ker je apno zelo različno v
svoji sestavi, ozir. vsebuje različne
množine apnenega oksida, spojenega
z vodo (kalciumoksidhidrata), ki je
učinkujoč del v apnu, oni del, ki
nevtralizira kisli značaj galične seste-
vine, to se pravi, ki povzroči spojitve
kislin (posebno žveplene kisline) n. pr.
v žveplenokislo apno (sadra ali gips),
ki nima nobenih razjedalnih lastnosti.

Poznamo pa sredstvo, s katerim
se na najpriprostejši način da določiti,
koliko apnenega beleža moramo do-
dati raztopljeni galici, da jo razkisamo
in sicer je to takozvani rdeči lakmus-
papir, ki postane moder v trenutku,
ko je dovolj apna v tekočini. Še bolj-
ši, kakor lakmus, je pa takozvani fe-
nolftaleinpapir, ki je bel in postane
živo rdeč, ko nastopi nevtralizacija.
Obe vrsti reagenčnega papirja se do-
bita v lekarnah, lahko se pa tudi na-
ročita pri drž. kmetijsko-kemičnem
preskuševališču v Mariboru.

Pri sestavi galično-apnene zmesi
z reagenčnim papirjem se dodane ga-
lični raztopini apneni belež v manjših
partijah, oboje se pomeša in pomoli
od časa do časa majhen košček re-
agenčnega papirja v mešanico. Kakor
hitro postane rdeči lakmus lepo mo-
der, ozir. fenolftalein lepo rdeč, je to
dokaz, da je dovolj apna v mešanici.
Škropivo je gotovo!

Kar se tiče napak, ki jih opaža-
mo pri škropljenju, je največja napa-
ka ta, da se na škropljenje grozdja
sploh premalo ali celo nič ne oziramo.
Posledica tega nedostatka je bila n.
pr. lansko leto zguba najmanj ene če-

rtine trgatve (od 2-50% in več po
različnih krajih) na Štajerskem, to je
približno 75.000 hl vina. Računeno po
1000 K hl, znaša zguba na narodnem
premoženju 75 milijonov kron, ki je
nastala v glavnem le vsled tega, ker
zanemarjamo škropljenje grozdja.

Če hočemo v prihodnje preprečiti
nevarnost, da nas zopet ne zadene
enaka katastrofa, ne bo drugega pre-
ostalo, nego da se navadimo obračati
potrebno pozornost tudi škropljenju
grozdja.

Razun pri prvem škropljenju, do-
kler še grozdje ni skrito v perje, se
pa grozdje ne da škropiti obenem.
Grozdje se mora tedaj posebej škro-
piti in sicer se za to delo potrebujeta
dva delavca. Prvi odkriva s pomočjo
palice grozdje, drugi ga pa škropi. Po-
trebno je, da se to delo ponovi vsaj
enkrat in sicer se škropi grozdje dru-
gikrat (prvikrat se je škropilo obenem
z mladjem) neposredno, ko je trta od-
cvetela, tretjekrat 10-14 dni pozneje.

Za škropljenje grozdja najbolj pri-
pravni so pršilniki, ki omogočijo tre-
nutno ukinjenje in vzpostavitev pršenja,
takozvani »pršilniki na ukinjenje«, ker
se z njimi prihrani mnogo tekočine.
Pa taki se danes žal tudi ne dobijo.
Kdor jih je nabavil pred vojsko, bo
dobro storil, če se jih posluž.

Pripomniti je še, da kakor hitro
nastopi moka na jagodah (znana voš-
čena prevleka), škropljenje grozdja itak
le malo pomaga, ker se škropivo takih
jagod več ne prime in odteče. Delo
mora biti tedaj na vsak način oprav-
ljeno, predno se pojavi moka na
grozdju.

Pred vojsko so si oni posestniki,
ki so grozdje žveplili z žveplom, ka-
teremu je bilo primešano 3-5% mo-
dre galice, s takozvanim »sollo-roma-
to«, lahko škropljenje grozdja prihrani-
li in sicer za to, ker je dodatek mo-
dre galice v obliki finega prahu pre-
prečil ali vsaj zdatno omejil nastop
peronospore na grozdju. Začasno se pa
takega žvepla ne dobi. Kdor tedaj hoče
svoj vinograd obvarovati grozdne pe-
ronospore, mu nič drugega ne preosta-
ne, nego škropiti grozdje na goraj po-
pisani način.

(Konec prihodnjic)

Muči Vas glavobol? Zobobol?
Trganje v udi? Malo Fellerjevega pra-
vega Elza Fluida in odpravljeni so bo-
lečine! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni
steklenici 36 K, Fellerjev Elza mehtolni
črtnik, en komad 4 K - v.

Želodec Vam ni v redu? Nekaj pravih
Fellerjevih Elza-kroglic! Te so do-
bre! 6 škatlic 18 K. Pravi balsam 12
steklenic 36 K. Prava švedska tinktura
1 velika steklenica 15 K. Omot in pošt-
nina posebej, a najceneje.

Evgen V. Feller, Stubica dolnja, Elsa-
trg št. 356. Hrvatska. 1590 B 15-10

Krepak učenec

iz poštene hiše se sprejme v trgovino
z mešanim blagom pri
6232-1 **Jos. Osolinu, Laško.**

622 **Soliden gospod** 2-1
(uradnik) išče sobo v Celju za takoj.
Če mogoče s hrano. Ponudbe pod
»prijeten družabnik 1889« na upravo.

Zidana hiša 617

s pohištvo in gospodarskim orodjem;
posestvo obstoječe iz 15 orlov njiv,
gozda, travnikov in sadnega vrta, od-
daljeno pol ure od trga Sv. Jurij ob j. ž.
se prod. Naslov v upravi lista.

Prodám hišo

z novimi hlevi, 3 orali posestva, obstoječega iz njiv, travnika in
sadnega vrta. Njive so deloma posejane s pšenico in ječmenom,
deloma pa je nasajen krompir in koruza. Oddaljeno je 15 minut
od mesta Celje. Naslov v upravi lista. 626 1

Vseh devet
večere. Vino prvovrstno, pivo vedno sveže. Jedila vedno okusna.
Za obilni obisk se najvljudneje priporoča **Adolf Kovač.**

Hiša
z velikimi prostori in
lokalom za trgovino

v sredini mesta Celje je na prodaj.
Električna in plinova razsvetljava v hiši.
Ponudbe poštno ležeče pod »Hiša s
trgovino, Celje« 624 1

**Kupim
rdečo
čebulo**

618 2-1 vsako množino. Ponudbe z navedeno
ceno prosim na **Novak, Maksimirska**
cesta 64, **Zagreb.** Telefon 20-60.

Blagajničarka,

zmožna slovenskega in nemškega
jezika se sprejme. Nastop takoj.

Lekarna pri Orlu v Celju.

619 3-1

Popolnoma nova 621
konjska oprava
se prod. Kje, pove upravništvo.

Dobro obvarovani **glasovir** ore-
hove barve, dolgi **format** in **no-**
vo kolo se po ceni prod. ta pri
Konrad-u Vaupotič,
slikarju in pleskarju v Ormožu.
607 2-1

Trgovino

večjega obsega, v mestu ali trgu,
iščem v zakup ali v najem.
Poleg je lahko tudi zemljišče. Po-
nudbe prosim na upravništvo lista
pod »Trgovina«. 613 3-1

Stole, žimnice, razno pohištvo
in **tapezniške izdelke** ima v
založbi: **Marjia Baumgartner**
287 156-86 **Gospuska ulica 25.**

Naročila se izvršujejo točno insoludno.

Oglas odprave »JADRAN« Maribor.

SOL

594 3-3

uvozna in izvozna tvrdka

Ferdo Sert, Maribor, Koroška c. 21.

Brzjavi: **SERT, Maribor.** Telefon interurban štev. 265.

VINO

na debelo!
BRAČA KASTL
ZAGREB, Gundulićeva ulica 14.

Telefon št. 21-28. 369 26-23

je lahko podreti na novo
urejenem kegljišču
in lepem kegljišču
na vrtu hotela pri Kroni

Prijatelje kegljanja opozarjam, da
si pravočasno zasigurajo klubove
Jedila vedno okusna.
Adolf Kovač.

Kozličje
kože,

ovčje, kozje in vse druge
kože kupi po najvišjih cenah

Maks Stössl, Celje

Kralja Petra cesta 23.

598 10-3

IV. Ravnikar
veletrgovina, Celje,

priporoča **špecerijsko blago**
in vse vrste mineralnih
voda na drobno in debelo.

Po najvišji ceni

kupim stare kovine kakor:

baker, aluminium,
cin in nikel.

Ponudbe z množino in ceno na
poštni predal štev. 15, CELJE.
604 2-2

Gostilna „Branibor“

priporoča cenj. gostom najboljše
domača vina ter vsak čas toplo
in mizlo kuhinjo.

Za obilni obisk se priporoča
99 104-33 **A. Robek.**

Stavbeno in galan-
terijsko kleparstvo

Ant. Jošta nasl.

Franjo Dolžan

Celje

26 Kralja Petra cesta 3
nasproti »Belega vola« 30

Prevzema vsa v stroke spadajoča
dela, izvršitev točno in solidno.